

Издази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по година 2 ф., на четврт
године 1 ф.
За АУСТРО-УГАРСКИ БОС-
НИ И ХЕРЦЕГОВИНИ на год.
5 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 50 војак.
За све остале краљевине
по европ. уједињ. на по година
10 европ. на четврт год. 5 европ.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштан-
ском уплатницом непосредно ад-
министрацији „Гл. Црногорца“
на Цетине, или отпраћивштви-
ма новина на коју драго пошту;
а коме је наручије, може се
преплатити год г. *Цера Рама-*
ковића, К. Ц. агента у Котор.
Дописе се шаљу уредништву.
Рукописе се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку
рјеч или за број од пет цео-
ра по три новчића за први пут,
а за сваки даљи пут по 2 новч.

Добро нам дошао!

Наш Владалачки Дом, сва Црна Гора сјутра радосно дочекује Њ. К. В. Књаза Фердинанда I., Господара бугарскога. Потомак Кобуршког Дома, једног од најстаријих и најславнијих јевропских Владалачкијех Домова, Божјим Промислом дошавши на бугарски престо у најдирљивим приликама, које су владале на нашем класичном, Богом обдареном свакијем добром, балканском полуострву, Он ступа одма у пријатељске односе са нашијем Владалачкијем Домом. И то је било у оно мутно доба добар знак на балканском наоблаченом небу, и ми смо се томе знаку радовали и отуда вазда бољему надали. И наше наде нијесу нас превариле.

Наш нараштај, који је отпочео радити на препорођају српскога народа, васпитан је у духу заједнице балканских народа. Ми смо се радовали добру, а бољело нас је зло као сопствено, дешавало се оно у Бугарској, Грчкој или Румуњској. Звијезда водиља најодабранијех српских патриота била је вазда мисао о заједници балканских народа, које заједничка историјска судбина, заједничка вјера, заједничке националне тежње и заједничке опасности упућују на ту заједницу, над којом се блистају оне божанствене ријечи: *In hoc signo vinces!*

С бугарскијем народом спаја нас, чоред заједничке историјске судбине, заједничке вјере, заједничких тежња и заједничких опасности још и заједничко словенско поријекло. Свуда по српскијем крајевима, од почетка најбујнијег нашега душевног покрета, разлијегала се она српска pjesма: „У Бугарској и Босни наша браћа пиште...“ Народни дух српскога народа није разликовао Босну од Бугарске. Тијем су се духом винуле српске Књажевине у бој са моћном турском царвином, у који нам словенска велика царевина братску помоћ пружи, и тако ниче уз двије српске државе посестрима им Бугарска, која на нашијем очима, кроз ово двадесет година, очинском бригом нашег заједничког Покровитеља, вриједноћом својих синова и природнијем богатством своје земље, постаде моћном чиниоцем на Балкану.

Што је иза тога било природније него да противници балканских народа помуте ону свијест балканске заједнице, да посију сјеме раздора и мржње између балканских народа?

Само је Црна Гора остала вјерна јединоспасавајућој мисли балканске заједнице, под заштитом моћне Русије, које мисли је остао отворенијем носиоцем и непреломном потпором наш Узвишени Господар. А просвећени ум Њ. К. В. Књаза Фердинанда у брзо разабра положај Бугарске и увиђе услове њеног обезбјеђења и њене срећне и велике будућности, те окупивши око себе тријезне људе, мало по мало изведе Бугарску на пут, који води обезбјеђењу највиших интереса свијех балканских народа, и пошто је тај догађај свечано потврдио својим посјетама у Букарешту и у Петрограду, ево га и на Цетињу, на старом огњишту братске љубави свијех Балканаца.

Ми треба најприје да обезбједимо наше највише интересе, а ти су, да не дамо туђину никаквога приступа на Балкану, да сачувамо Балкан балканскијем народима, што можемо само заједничкијем силама, — један за све а сви за једнога, — под заштитом православне словенске Русије.

Под том очинском заштитом, када удаљимо опасност, која нам с поља пријети, — чим ћемо у исто доба свијету показати да смо зрели и способни за самостални државни живот, што нам се сада одриче с више страна, — тада ће мо ријешити и наша унутрашња ситна питања, у духу братске љубави, а по захтјевима начела народности.

Славна прошла доба бугарскога цара Симеона као и српскога Цара Душана нама су света. Оне успомене силе и славе народне уздржале су нас кроз вјекове страдања и робовања туђинској власти, којој подпаде и српски и бугарски народ због њиховог међусобног раздора. Из тих успомена никао је нови државни живот и Срба и Бугара, али историја нигдје нам се тако не појављује учитељицом живота као баца из оног доба наше силе и нашега пада. Да су се балкански народи између себе поштовали, да су једни у снази других гледали своју снагу, да су се залагали један за све а сви за једнога, никад нећемо туђинска поплава притиснути Симеонову, Душанову и Константинову царевину.

При свјетилу великога начела народности, које данас даје сваком своје, историјска права ишчезавају, а границе свакоме народу удара право народно, како је то љетос и са престола

прогласио Владалац прве државе, која се силом тог модерног међународног права подигла, у пркос оног до тада владајућег средњовјековног права, које је истицало из силе јачега.

Ако су Срби и Бугари тако сродни, да су се у дотицају изједначили, те је настало питање о међусобнијем нашијем границама, само братски споразум може то наше домаће питање ријешити на општу срећу нашу.

За то Црна Гора, ова прва и вјековна поборница за слободу и самосталност народну на Балкану, раширенијем рукама дочекује просвијећенога и витешкога Господара своје посестрима Бугарске, милос госта наше Владалачке Куће, и са сињег Јадрана одушевљено га поздравља:

Да живи Фердинанд I, Књаз Бугарски!

Да живи и да напредује братски нам народ бугарски!

РАСПОРЕД

О ДОЧЕКУ ЊЕГОВОГ КРАЉЕВСКОГ ВИСОЧАНСТВА

ФЕРДИНАНДА I.

I.

Његово Краљевско Височанство Књаз Фердинанд долази у Бар 26 Јула рано јутром. Његово Височанство Престолонаследник Књаз Данило са својом пратњом и г. Константиновићем, бугарским дипломатским агентом, дочекаће Га у Бару. Високи путници проћи ће преко Вира и Ријеке, куда ће их народ срјетати и поздрављати а топови ће цуцати на Волујицу, Забес, Лесендро, Жабљак и Обод. Објед служиће се на вапору Даница. Долазак на Цетиње истог дана; ура доласка опредјелиће се према поласку из Бара.

II.

У Неђељу 26 Јула до 11 ура прије подне сви украси вароши имају бити довршени и сва варош искићена црногорским и бугарским заставама. На уру прије опредјеленог доласка чиновници свију редова имају бити обучени у свечано рухо с орденима, и бугарским лентама.

Његово Височанство Књаз, окружен Својим Министрима, Државним Савјетницима, Великосудијама, Бригадирима и Ађутантима, дочекује пред Двором Његово Кр. Височанство. Чиновништво постројава се испред дворца Њ. С. Књаза Мирка, а народ улицама од капије до испред легације инглеске. На улазак испред капије Његово Кр. Височанство дочекује кмет с грађанством, али вход сљеђује напријед тихим касом без да се зауставља, и пролази између стојеће војске, која чини шпалир, и између народа. Кад Њихова Височанства буду на путу више шпитаља, топ пуца на табљи а звона звоне на свима црквама.

По прегледу почасне чете постројене пред Двором Њихова Височанства уведе Високог Госта у Двор, Којег Њезино Височанство Књагиня Милена, окружена дворским дамама, срјета пред салоном на врх горњих скала, и уводи у свој салон. За тим улази свита Његовог Кр. Височанства с нашим Министром Иностранних Дјела, и заузима десну страну великог салона. Државне Великодостојнице предводи Пресједник Савјета Министар Унутрашњих Дјела, који се по рангу намјештају на лијевој страни Великог Салона. Сљеђује представљање свита. Докле год трају у Двору перемоније пријема Високог Госта и представљање свита, ко се наводи на Дворској пијаци ту и остаје све до изласка Њихових Височанстава из Двора, војска и народ, који је био од капије Иван-Беговом улицом заузима мјеста широком улицом пут Двора Њ. В. Књаза Насљедника, у коме ће Његово Кр. Височанство Књаз Фердинанд становати.

Његово Кр. Височанство долази у Двор са свом свитом на 8 ура на фамилијарни дине у малој униформи. На исту уру има бити освјетљење вароши.

III.

Нонеђелник 27 јулија, на 10 ура примање дипломатског кора у Двору Њ. В. Књаза Насљедника, и то ин корпоре у униформи.

Министри, Државни Савјетници, Великосудије, Бригадири, Ађутанти Њихових Височанстава, управитељ Вароши, полазе на 9 ура у Двор Њ. В. Књаза Насљедника и уписују се у књигу Његовог Краљевског Височанства Књаза Фердинанда.

На 11 ура тачно Свита Његовог Кр. Височанства, наши Великодостојници, дворске даме улазе у манастирску цркву. Свита Њ. Кр. Височанства заузима мјеста у малој лијевој припрати, на десној страни дворске даме и на лијевој страни цркве Државни Великодостојници, остало чиновништво, намјешта се по манастирским просторијама. Њихова Височанства с Високим Гостом долазе у дворским колима до врата авлије манастирске. На вратима Њ. Високопреосвештенство г. Митрополит Сава са свештенством и литијом дочекује и уводи Их у цркву, ће ће се отијевати благодарене с многољествијем.

На подне служи се објед у фамилијарном кругу у малој униформи. На 8 ура у вече велики објед у униформи са орденима и бугарским лентама.

IV.

Уторник 28 јулија, на 7 ура у јутро преглед војног стана, смотра стојеће војске, дефиловање. На подне објед у Двору у фамилијарном кругу, у малој униформи. На 8 ура у вече објед у истој форми, а на 9 ура велико освјетљење с ватрометом. Освјетљење гледа се из Двора Њ. В. Књаза Насљедника, ће се служи чај.

Ц е т и њ е, 20 Јула 1898.

Министарство Иностранних Дјела.

О ДОЛАСКУ

ЊЕГ. КР. ВИС. КЊАЗА БУГАРСКОГА

ФЕРДИНАНДА I.

У ЦРНУ ГОРУ

26. ЈУЛИЈА (7. АВГУСТА) 1898.

Дигни вило данас из гробова
Два владара — оба великана:
Симеона лава бугарскога
И српскога силног цар-*Душана*;

На Балкану бивше славе наше,
Што ни као сјајна сунца сјаше!...

Иведи их на свештени Ловћен:
Свети Парнас словенскога Југа;
Свети олтар жртве за слободу
И врлога домољубног дуга:

Олтар, који проз вјекове дубе,
Као влатно Спаског храма кубе.

Њихове им сврати погледове
На поднож'је Ловћена планине;
Ам', гдје лежи убаво Цетиње,
Као милак сред бујне милине:

На Цетиње — древне Спарте слику;
На Цетиње — свег Словенства дику!...

Фердинандо књаз Бугарске нове
Своме брату дође у походе
— Књаз-*Николи* — Црне Горе сину:
Да се браћа брацким свезам сроде

И зареку — своја бранит прѣва,
Док је њима на рамену глава. —

На ти Претци славам окићени,
И бесмрћна круном крунисани:
Пред којима с' његда Визант треса,
Као лнстак тополе на грани,

И пошту им бјели свјет одава'
И њихова надмоћ'ја признава;

Ти Преткови нек успамте данас
Од радости и душевног слада,
У прежарком брацком загрљају
Гледећ своје наследнике сада,

Гдје се љубе — као браћа права,
Коју чека поједнака слава:

Крјепко штитећ свој властити посјед
Самим Богом њима даровани...
Отет силом!.. Ал' јуначким мишицам
И жртвама — онет овладави:

Ка' баштинство из прастаре доби,
Да га тргну из чељусти алоби!...

Ох! услиши милостиви Оче,
Ту молитву наших Великана!...
Ох, услиши!... заносно те просе
Сва племена балканских грана!...

Балкан нами — а свакому своје:
Буд' то воља свете воље Твоје!...

На Цетињу.

Ј. Сундечић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— У понедељник на Илин-дан била је у манастирској цркви свечана заупокојна архијерејска литургија са парастосом као на дан смрти блаженопочившег Великог Војводе Мирка Петровића—Његоша. Службо је Високопресвештени г. Митрополит Хачи-Сава са мјеснијем свештенством у присуству цијеле Књажевске Породице, великодостојника и великог броја грађанства.

— Г. Константиновић, дипломатски агент бугарски, и г. Славо Ђурковић, први адјутант Њ. В. Господара, одпутовали су јучер у Бар због доласка Њ. К. В. Књаза бугарскога.

— Г. Маркиз Кастелбјанко, италијански изванредни посланик и опуномоћени министар, дошао је на Цетиње.

— Г. Дегран, француски консуо у Скадру, дошао је на Цетиње, и имао је част да буде примљен од Њ. В. Господара. Такођер је дошао г. Лазар Мијушковић, наш консуо у Скадру.

— Гђа Константиновић повратила се с вода.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 24 јула.

Посјета румуњскога Краља Карла и његовог Насљедника у Петрограду, и изванредно сјајни и срдачни дочек, што су ту напли, одма послје посјете бугарских Књажева у Букаренту и у Петрограду, чини огромни утисак у политичком свијету. Одма на путу у Петроград, у Варшави, здравнице измеђене између Краља и Књаза Имеритинскога, варшавског гувернера, дале су политички значај овој посјети. Званични „Журнал де С.-Петербург“ овако је поздравно високо госте: „Њ. В. Краљ румуњски са Њ. К. В. Насљедником румуњског престола дошао је у Петерхоф, да посјети Њихова Величанства. Ми поздрављамо Владоца, који у току преко тридесет година мудро управља сусједнијем пријатељскијем нам народом, спојенијем с Русијом везама, које је створила историја, иста вјера и заједничке традиције. Чувства пуна поштовања, с којим дочекујемо Краља Карла I, ми желимо изразити такођер Њ. В. Краљници Јелисавети, која са блијеском Круне спаја блијеск књижевничкога талента, који изазива оне дивљење. Исто тако поздрављамо Њ. К. В. Насљедника румуњског престола, који је свезан сродничкијем везама с нашијем Царскијем Домом, и који је поводом пређашњијех својијех посјета у Русији стекао толико срдачних симпатија. Ми смо увјерени, да ће у топлој дочеку, што им је становништво приредило, Високи Гости Њ. В. Цара видјети само доказ осјећаја, којијема је испуњен руски народ, и надамо се да ће и они сачувати угодну успомену о свом бављењу у Русији.“ А петроградске „Новости“ намећу осталога веле: „Видјети румуњскога Краља и његовог Насљедника у Русији, тијем је угодније, што су Румуњску постојано проглашавали оруђем и предстражом тројнога савеза на Балканском полуострву. У току посљеднијех десет година, тек се поводио ријеч о румуњскијем стварима, ми смо постојано доказивали неоснованост таквог погледа на румуњску политику. Румуњска није никад била, и ми смо увјерени да неће никад ни бити агентом тројнога савеза. Њезина се политика вајда одликовала самосталношћу и мудрошћу. Самосталност је она показала у цијелом реду царинскијех сукоба са Аустро-угарском, а мудрост у веома искусном уздржавању од интрига и

агитација, које су се тако штетно озвале и најновијој историји Србије и Бугарске. За вријеме министарства Братијанова осамдесетих година, под утиском берлинског уговора, Румуњска је нагињала западу, али то је било привремено и никако у облику стамбуловштине у Бугарској. У односима са Русијом и официјална Румуњска и румуњски народ вајда се понашао с достојанством и с тактом. Ми их немамо чиме прекорити. У Румуњској би узалуд тражио тако званог русофобства. Свечано путовање Краља Карла у Русију још ће боље утврдити тијесне пријатељске односе између Русије и Румуњске. Поздрављајући храброга Краља-војсковођу, руски народ љубављу поздравља и једнојврни му румуњски народ, који се борио заједничкијем непријатељем. У тијесном братском јединству са Русијом Румуњска ће наћи све што јој треба, да даље развије мирно и свестрано своје природне богате силе и своје задатке.“

На Цареву здравницу при свечаној трпези румуњски је Краљ овако одговорио: „Нека ми допусте Ваше Величанство да изразим моју дубоку благодарност на Његовијем милостивијем ријечима, а такође на топлој и срдачној дочеку, што ми је Ваше Величанство изволило приредити; и даље да ми дозволи јамчити, како сам јако дирнут њежинијем пажњама, којијема ме Ваше Величанство обасуло. Успомена мога бављења у Русији остапуће за вајда у мом срцу сачувана, исто као о оној срећној добу, када се је моја млада војска на бојишници између Дунава и Балкана уз јуначку царску војску борила, с којом ме од данас, вајда добротом Вашег Величанства, нова драгоцјена веза спаја.“ *Испуњен истојвјештим осјећајима са мојијем народом и истом животом и искреном жељом, да моја посјета код Вашег Величанства успостави најбоље односе и да допринесе, да пријатељске везе са царицином Вашег Величанства још чвршће утврди, изражавама најтоплије жеље за срећу Вашег Величанства и Вашег Царског Дома, и молим Провиђење, да излије све благослове на Вашу Величанства и на Ваше вјерне поданике. Подижем чашу у здравље Вашег Величанства, и у здравље Њ. В. Царице и Узвишене матере Вашега Величанства! Да живе Ваша Величанства!“* Споминући *срећно доба*, кад се румуњска војска борила раме уз раме са руском војском, и наражавајући живу и искрену жељу своју и свог народа, да ова његова посјета још *чвршће утврди* пријатељске везе са Русијом, Краљ Карло је одредјелио румуњску политику тако, да извјештни листови одсе неће моћи називати Румуњску предстражом тројнога савеза на Балкану.

Шпањска, побјеђена, била је принуђена да тражи мир, па ће тако бити принуђена да пристане и на услове мира, које тражи вашингтонска влада. Главни су услови амрички: независност Кубе под аштитом Сједињенијех Држава; безусловно уступање Порторика, једног од Ландронскијех острва, и једне стапнице за угљевње на Филипинама. О судбини Филипина још се не зна ништа, већ да се неће троћи њима користити.

Посредовање између ратујућијех странака у добријем је рукама. Та је част припала Француској, по крви сродној Шпањској а по државном уређењу Сједињенијем Државама. Петроградско „Н. Времја“ воли: „Да ће Шпањска морати купити мир врло великом цијеном, о томе нико не сумња. Мадридска влада може радити само, да облик уступака буде што мање тежи за национални понос шпањскога народа. Услед тога радиће, може бити, да сачува нека, било

*). Власништво једне регименте.

и привидна врховна права над фактички нагубљеним колонијама, и особито неће добровољно пристати на уступку Сједињеним Државама Порторика, који острв тако топло жале у Вашингтону. Али би било за Шпанску опасно оклјевати. Сваки дан наставања рата без наде доводи Шпанску до таквог положаја, који може имати жалоснијех последица и за династају и за цео шпански народ. Чим се брже вакључи већ неизбјежни мир, тијем ће бити боље за Мадридску владу, којој је толико потребито пријатељско учешће и добро расположење Јевропе.

Док се воде преговори америчка војска заузима Порторико. Становиштво је радосно дочекује, а шпанска војска јој се уклања. Тако су сви изгледи, да ће се уклонити даљи заплети, који су се могли развити из овог рата.

† КЊАЗ БИСМАРК.

Велика просвијешена Њемачка сабира се у Фридрихеру да ода посљедњу пошту земнијем остацима најзаслужнијег свога сина, највећег ъемачког патриота, чију ће успомену благосиљати док међу људима буде родољубља, док буде свијести народносне.

Од почетка овога вијека учени Њемци развијају мисао о уједињењу ъемачког народа, раздробленог у мноштво држава и државица, растрованог партикуларизмом, силом којег један велики и просвијешени народ лежаше немоћан, готовијем оруђем и плијеном туђијем.

Ото Бисмарк био је онај Њемац, који је између толико династија још на младости учео ону, која може да уједини Њемачку, — и онај који је увидио могућност тога уједињења, па је упорно и постојано радио на томе дјелу.

А пруски Краљ Вилхелм опет између свијех великаша и ученијех Њемаца, још прије него је на престо дошао, схватио је Бисмарка, и с њим је радио и ујединио Њемачку, побједоносно довршивши велике криве ратове противу Аустрије и Француске.

Што је Кавур био у Италији, то је био Бисмарк у Њемачкој, и оба као носиоци великога начела народности, силом којег се они на рушевинама старе Јевропе почели подизати нову уједињавајући поједине народе у једну цјелину, били су идеали и данашњег српског нараштаја.

Али на берлинском конгресу Бисмарк издаје оно свето начело, силом којег се његова отаџбина ујединила, на штету баш српског народа.

Осим што је на берлинском конгресу погазио оно свето начело, Бисмарк се ту прославио великом неблагодарношћу према Русији. Онај дан кад се Краљ Вилхелм прогласио у Паризу Царем Њемачкијем, прву је дужност осјетио, да телеграфом изјави пред свијем свијетом руском Цару Александру II, да прво Богу па Њему има да захвали на толиком успјеху! А одма иза тога одвраћа Русији, која је у највећој судбини рату, што га свјетска историја биљежи, толико жртвовала за слободу Балкана, нечовјечком благодарности, исто као што се показао неблагодаран великом начелу народности.

Отада је свијет видио да у њему нема племенитости душе. Пошто је Француску поразио, а увриједио Русију, смишља тројни савез, да обезбједи Њемачку, али иза ње својих савезника опет склапа тајну конвенцију са Русијом, на штету својих савезника, да спријечи савез између Русије и Француске. Али му то није пошло за руком, и с тога морао је црњијем слутњама закључити очи.....

Ничим ниједан народ није задужио, ако га није увриједио; ни према Италији није искрен био, и ако је у савезу с њом рат објавио Аустрији.

Он никако право није признавао осим оног што из силе извире, и за то је уложио све силе Њемачке у милитаризам још невиђени, као јемство силе Њемачке; али је доживио да види у шпанско-америчком рату, како може једна држава и без

милитаризма да побједи милитаризам друге, када противу ње [војује света мисао ослобођења.

На сваки начин Бисмарк је био највиши Њемац нашега доба. То свједочи велика Њемачка, дјело његовог бистрог ума и његове жељезне енергије. Да је у његовом срцу било справедљивости, да је вјеровао у моралну силу права, могао је учинити великога добра човјечанству у опште, па се и наши благослови шаћу помијешати са онијема ъемачког народа на његовом гробу, као што се помијеша са инглексијема на гробу Гладстоуну.

Тако се дивимо његовоме генију, клањамо се његовом дјелу ъемачког уједињења, али наше срце не може учествовати у тузи ъемачкога народа.

У идућем броју донијећемо главне биографске црте овог великог државника.

НОВА ПЈЕСМА.

До сада је важила у ъемачкој политици на истоку она Бисмаркова изрека, да он не да за Балкан ни кости једног поморанског војника; међутијем ъемачка је политика различитим путевима освајала мало по мало земљиште у Цариграду и развијала своју трговину и колонизацију по Малој Азији тако, да њени успјеси почињу задавати бригу руској империји.

Него ево нам Њемачке и на Балкану. Биоградски „Одјек“ преводи низ чланака од Карла Хрона под насловом „Најновија фаза источног питања.“ Њемац, добро обавијештени о нашњем приликама, у свом трећем чланку долази на разлику германско-западњачке и словенско-источњачке културе, на овако умију:

С тога што су оба ова културна различитка са свим различита, они могу опетати мирољубиво један крај другог само у национално одвојеним просторима. У противном случају борба би била неизбежна, борба, која би могла бити опет све из основа измијенила, као што је сеоба народа и кретоносни ратови, који су свему човјечијем развитку дали као правац хришћанско-германску културу, мјесто првобитно римско-поганичке и доцније арапско-мухамеданске културе. У том сазнању лежи за нас Њемце језгра источног проблема.

Русија не тежи да направи на средњу Јевропу, наоружану од главе до ногу, нити има и каквог спољашњег повода за то, докле има изгледа да присвоји себи у најбољем случају само неколико словенских племена, која су у току сталежа примили у себе већ много више „индивидуалистичких“ културних елемената, него што може поднијети нивелирајући москвитизам. Али са свим бруцкије ствар би стајала, кад би се на Балканском полуострву подигла једна „велика српска“ држава, као што московско културно зоне јер тиме би Русија добила импулс за стварне офанзивне циљеве против „трулог Запада“ и да онда отпочне офанзивну борбу против Германства са двије стране, са истока и са југа. Та борба развијала би се, за цијело, врло полако и постепено, али при том ипак са оном жељезном досљединошћу, којом су текле до сада све велике цивилизационе борбе у свјетској историји. Као што је познато, ни једна од тих промјена није ступила у живот у један мах и као готова.

Најближи циљ те борбе био би у почетку само уједињење српског народа, али тек у Сент-Андреји, сјеверно од Будимпеште, налази се најсјевернија српска епископска резиденција. Доцније логично протужење било би онда „Илирство“ које су Хрвати измислили прије 65 година, а то значи српско-хрватско-словеначка заједница; политичке аспирације Илирства иду чак до Паридорфа код Брука на ријечи Литви и до насеобина хрватских цигларских радника код Лагерберга, који лежи у ројену општини града Беча. Тиме би шаљива ријеч Метернихова, да Исток почиње код Штубентора*) постала једна озбиљна истина. А иза Илирства прикрива се најзад „панславизам“, општа словенско-германска, племенска борба, којом се сад опет у Прагу неопредно играју. Он не би покушао само на Штубентору у Бечу, него и на Бранденбуршку капију у Берлину, и тиме би онда могла бити врло скоро хришћанско-германску културу потиснуо за навјек један нов свјетски принцип, „словенско-источњачки“.

Јасно је да ъемачко-национални империјализам најодлучивије забрањује, да се руске руке мијешају у српско питање. Нека се Русија намјести по својој вољи, као у својој кући, у Бугарској, на Босфору, на Дарданелима,

*) Штубентор је источни цолаз из „унутрашње“ вароши Беча.

па и у Грчкој. Ми Њемци немамо апсолутно никаквог узрока да је у томе спречавамо, јер од отуд нема никакве националне везе са наптом културном сфером; а најмање имамо узрока надражавати руског Цина недопуштајући му слободан улаз у Средоземно Море, што је за њега једна животна потреба. Али наша политика мора не смије бити политика слабости: иету уздржљивост, које се ми придржавамо, морамо озбиљно и одлучно и од Русије захтијевати. *Линија Тимок-Струма* што је наш Рубикон. Не би имало смисла да још неко врљеме слабостијски заваривамо сами себи и амаловањавима неминовне последице првог руског офанзивног корака на српску земљу. Или ћемо зар у одлучну борбу заузати тек онда, кад за сад још доста магловито „Илирство“ и онај много магловитији панславизам добију јасну и одређену форму? Ми не смијемо борбу тражити, али ако нам јуature, ми морамо у њу заузати прије но што буде прекасно. *С тога се Русија мора поставити пред алтернативу: или да наш Рубикон у свима приликама старог респектује, или пак да рачуна са једном јевропском коалицијом, која би се простирала од Финске до Црнога Мора и била ријешена да постави дефинитивну границу између Јевропе и — Азије.* Мир Јевропе неби онда више зависео од милости Русије. Тиме би ми онда добили и могућност, да се обрачунамо с Инглеском.

Имајући то на уму, јавно мишљење средње Јевропе мораће се навикнути на то, да источно питање посматра више него до сад са реално-политичког гледишта, а да антируске сентименталности баца у запећак, јер им је тамо мјесто већ одавно. Клице западњачког културног живота можемо ми са изгледом на успјех сјати код хришћанских источних народа, нарочито код Срба, чије земље улазе у нашу културну зону, али ми бисмо могли сјати те клице само докле, док на Балканском полуострву влада Турска, која умире, и не Русија, која се подиже. А растројена, без циља и сметењачка источна политика Аустро-Угарске пустила је да за минутих 65 година порасте тамо толики коров, да ћемо морати десетине година чулати га и тек онда ће наше културне тежње моћи коначно успјети. Толико времена ми морамо подржавати опстанак Турске у своме сопственом интересу. И са општег човјечанског гледишта можемо то да чинимо, јер престо није истина да руски сељаци живе боље него турски кметови. Манимо се, дакле, дадиљских прича, које су доста дуго замривале источно питање и довели га најзад на једну тачку, гдје средња Јевропа види да је приморана бранити свој опстанак од руске необуздане и сувише бујне снаге, мјесто да побољшава опстанак хришћанских народа на Балкану. Турска је као и Шведека постала сад за нас један фактор одбрано од Русије, јер се москвитизам не може дозвати памети док се не увијери, да он може прије доживјети обновићење шведске власти у Финској, обновљење Пољске, уједињење Бесарабије с Румунијом и обновићење татарског канства на Криму, него московску Велику Србију на јужној граници Аустро-Угарске.

Истина је да је Њемачка без иједног мегла негђе на Китајској пустој обали заузола јуначки Кјао-чау, али већ и са Филипина ваља да се повлачи њено бродовље праризних шака!

А камо ли ударити границу на Тимок и Струму, иначе — између Јевропе и Азије!

Ош гриво, туђе је мливо!

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Црква св. Илије у Мркојевићима) У Мркојевићима постојало је више од 30 цркава, од којих се и данас рушевине налазе, само су три до данашњег времена остале, у којима се по једанпут на години слави: у Микулићима, на Чоку и Шкурти. Све су три црквине посвећене св. Николи. Готово — за вријеме — док су Мркојевићи православне вјере били, имало је свако браство и своју засебну црквину, посвећену ономе свецу, кога је то браство, као своје крсно име — по старом српском обичају, и придржавало; а свијема укупно — у потоне вријеме саборна црква била је ова, која се налази на доста узвишеном брду Радомиру — више Вељег-села — средине племена, — одакле се да видијети готово све племе. Преко племена на западној страни Јадранског мора, а на југу брдо Мождра; на југоистоку ријека Међурјеч, која је граница између Црне Горе и Турске; даље готово истијем правцем језера: Шас и Зогај, и дно улашњег поља: а преко овијех ријека Бојана, која од близу језера Шаса равницама кривудајући на подобују змије к мору, биљежи границу с Турском; преко ријеке виде се поља и јужне Арбанашке планине.

Црква св. Илије није била ерушена, само по један ред камења унаоколо, и при уласку пао колико један квадратни метар

свода. У облику је лађе, дуга (изнутра) до проскомидије 7-04 м.; широка 4-94 м. Свод је од сипе. Зидана је по најстаријем стилу, што свједоче три врло узана прозорчића, један на олтару, а два на ребру цркве са сјеверне стране, и врло узана врата, висока 1-75 м. широка 0-65 м.

Звоник од 3 звона трошан, зуб времена порушио мали звоник с врха. У насколо цркве по авлији, — на равнини, где је сад израсла честа јасенова гора — налази се велико гробље. Међу јасенима жив је и један стародревни дуб, који има нешто више од метра у пречнику. Било их је још три толика па испосијешани. Под овим дубовима, који су били с десне стране цркве орпа се српска пјесма и развијала српска мисао: а испод истих поп Којица¹⁾ и поп Марко ктели и у кам затуцали кад им се стадо поче колебати, и прелазити у мухамеданску вјеру.

Што је морало бити од звона, утвари, кад су, куд и како однешени; што се је догодило од каквих споменика, и како је народ прелазео у мухамеданство, гомплама или постепено, то ни Јастребов — бивши руски консул у Скадру, не спомиње у потоњем дијелу од 1886 год. „Обичаји и пјесме турских србов.“ Поп Јастребов у томе дијелу каже како: „Мркојевићи мухамеданци сваке године о духовима износе крст Краља Владимира — који се међу њима налази — на Румију, и пјевају: „Крст се носи Бог се моли Господи помиљу!“

У првом свом дијелу чувени руски консул и по српство заслужни књижевник, биће описао у неколико Мркојевића, пошто је поп Митар Пламенац, бивши црногорски заступник при Отоманској Порти, знао за то дјело 1881. г., кад је исте године у својим путничким биљешкама од 3 дана кратко описао Мркојевиће, коју је биљешку после његове смрти 1894 у „Просвјети“ св. VII излио г. Ровински. О цркви св. Илије тамо стоји:

„У тој најош вуно, што су доносили занјет, и при зиду огорелине од свијећа, и то од свијећа овогодишњих. Под првом водича; на њу ко умрије очи у неђељу прије сунца, — озравити ће. Ово се чини и данас. Црква зидом је сва здрава, само што су извине врати извајене неке плоче. Те су плоче по свој прилици биле написане. Оне су извајене недавно, па то може бити да је работа увиђаности аустрискијех агената. Волат од цркве још се држи, само је мало проваљен више врата. У њу има двије плоче са написом: 1) „сја плоча Милоша Жућелија“, и 2) „сја плоча Новака Игњат(-)вика.“

„Поп Павић нашао је исто тамо један гроб, на којем је читао да је укопан поп Марко Милошевић²⁾ и била је забиљежена година од прилике 1700., али те плоче данас нема.“

У овој цркви сваке године редовно — у турско доба — носили су се крети из Бара на Илиндан. Укинато је мало пред потоњим ратом — назад 24 г. На сјеверној страни ове цркве, налази се на једном брду — сиром ове — пет минута далеко црквица св. Никола, за коју се прича да је за једну ноћ саградио Никола Далчевић, пред којом је и укопан. И збиља нема до једног гроба пред овом црквицом. А потомци Николе Далчевића, мухамеданци већ, који се и данас Далчевићима признају, најбоље је браство у Мркојевићима.

Односно старина зна се да је Скадарски паша на молбу поп Јастребова слао заштије у Мркојевиће, који су одијели многе старине. Из куће Поповића из Равна — од које су ваада попови били — прича се, да је на силу много крстова, еванђеља, одежда, црквених књига и т. д. које су Поповићи као светињу чували, и непрестано пред овим утварима палили кандило. А домаћин кући при томе имао је обичај један пут на години, цијеле књиге прелистати. И Крилову је тијем начином доста ношено. По томе рачунам да у руском консулату у Скадру би се нашао нових података односно Мркојевића. Јер усмена предања постепено исецавају, и нико се не усуђива, ни оно што здраво зна, да приповиједа, или приповиједају но скраћено и изврнуто. **Ј. Јовановић.**

¹⁾ Поп Којица Количич из Међурјеча (и данас та кућа постоји) каже се да је неке из његове куће донијело кабрч на нову — прву — капију, који кабрч и данас постоји. Мухамеданци нева: да га је сам поп донио говорећи: „мо зна, треба ће та капија некемо од мојих!“ Сигурно увидио да све листовом прелази, а у српство нагубљења нада. **Ј. Ј.**

²⁾ Тај обичај и данас врши околни народ без равике вјере, као што је бивало о томе допаса у нашем листу скоро сваке године. **У.**

³⁾ И данас се ове двије плоче налазе у цркви са истим написима. **Ј. Ј.**

⁴⁾ Поп Милошевић био је из Вељег-Села из мјеста где се данас браство Туње налази. Било је богато браство Милошевића, због чега је поп Марко и у цркви сачувао био, сигурно због неких особитих прилика цркве, а и васлуга. А ако је на његовој гробници била година 1700, то он није био савременик попа Количича, јер најстарија капија у Мркојевићима, авана „Веља Капија“ по казивању садањег ходе исте капије, и турског писма на њој, почела се је издати 1752. напад 146. г. дакле за вријеме митрополита црногорских: Саве и Василија. Од Милошевића није нико данас. Потоне је чељаво на те куће — одва — удата за Скорману у Љесковцу, која је и данас жива. Љескован, Међурјеч и Илиндан три су Мркојевићска села од 60 кућа, која је ријека Међурјеч бацала у турски. И ова три села, српски говоре (даље влада арбанашки говор.) Они су спадали и бројили се под барак „Мркоски“. **Ј. Ј.**

(**Јубилеј Пере Добриновића.**) Новосадски „Браник“ пише: „Прекјуче, у сриједу, прослављена је у нашем народном позоришту двадесетпедесетогодишњица глумовања изврсног члана народног позоришта Пере Добриновића. Тој вечери играо се „Нов комад“, у којем је Добриновић блиришао са својом улогом. Играо се изврсно, и мило је било видјети глумца на вишени своје моћи и вјештине, гдје слави двадесетпедесетогодишњицу свог напорног, савјесног и марљивог рада. Посље представе дигла се завјеса и ми видјесмо ону исту лијепу сцену, као при опроштајној вечери Драге Ружићке, председник друштве српског народног позоришта др. Лаза Станојевић у лијепом говору поздравно је јубилару и предао му је у име централне дијорнише управе лаворов вијенац од сребра. Добриновић је топлим ријечима захвалио. Затим му је А. Хаџић предао лијеп дар у име Срба и Српкиња Новосадкиња и сребрни лаворов вијенац у име Српкиња Бечкеречкиња. Затим је г. Тодор Сарајлић, подбележник вароши Суботице, у име Српкиња Суботичкиња предао Добриновићу вијенац од природног цвијећа, а члан позоришта А. Лукић у име чланова позоришне друштине сребрни лаворов вијенац. Добриновић се свима топло захвалио. Тиме је завршена ова дивна свечаност и публика је одала заслужено признање заслуженом и вриједном глумцу. Пере Добриновићу, који је био увијек прави украс нашег позоришта и може млађаним члановима послужити као уздак. Имамо још да споменемо, да се Нови Сад и овом приликом истакао са својим великим даром. Зато смо захвални госпођи Катини Новићки и г. Давиду Турчићу, овдашњем трговцу, који су купили прилоге и лијепу своту скупили, да се може учинити поклон и Добриновићу и Лукићу. Искрена им хвала на томе! Публика се, која је била свједок ове свечаности, задовољна разила кућама.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 24 јула

(**За дочек Њ. К. В. Књаза Бугарскога.**) Кићење вароши за дочек Њ. К. В. Књаза бугарскога довршује се. На уласку у Иванбегову улицу подигнута је величанствена триумфална капија у готском стилу. С двора на капији чита се натпис: *Живео Књаз Фердинанд I. — Добро нам дошао!* — напушта: *Живјело српско-бугарско братство!* Од капије до Двора, па до манастира, и од новог Двора главном улицом до Обилићеве пољане пред војничким станом, побијени су дирекци, увијени лавориком, о којима висе лаворови фетони. Диреци су некићени заставама пригорскијем и бугарскијем и монограмима: „Ф. I.“ и „Н. I.“ — У недјељу је дошао из Оциња Високопреосвештени г. Митрополит Хади-Сава, који ће заступати отсутног Високопреосвештеног Митрополита г. Митрофана. — Дошли су два батаљона редовне војске. Такођер долази народа из унутрашњости.

(**Личне вијести**) Припјели су на Цетиње: г. Михаиловић, аустро-угарски ген. консул у Боназајеру, познати наш родољуб и власник бродовља; г. Јован Сундечић, почасни Секретар Њ. В. Господара, и г. др. Балдаи, познати наш пријатељ и ботаничар, који је имао част да буде примљен у приватној аудијенцији од Њ. В. Господара.

(**Литографске слике.**) Госп. Цицлер, који од неколико година међу нама ради на сликарству, изадио је и издао литографске слике Њиховијех Височанстава Господара и Насљедника, и продају се у трговини браће Спасића. Слике су добро погођене и лијепо израђене.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ФРИДРИХСРУЕ, 19 јула. — Бисмарк је умро прошле ноћи.

ПЕТРОГРАД, 19 јула. — На гала-дичеу Цар и Краљ Румуњски измијенили су топле здравнице. („Кор. Биро“ не каже садржину здравница, док не престаје извјештавати нас о Золу и компанији! У.)

БЕРГЕН, (Норвешка), 20 јула. — Цар Вилхелм дубоко потресен вијешћу да је Бисмарк умро, наредио је одма повратак у Њемачку.

ПЕТРОГРАД, 20 јула. — Румуњски Краљ и Насљедник отпутовали су у Москву.

ХАМБУРГ, 20 јула. — У петак је здравље Бисмарково задовољавало. У суботу је читао листове, говорио о политици и јео. Послије подна осјетио се слабији, често је свијест

губно. Умро је лако, окружен цијелом породицом. Сахрањиве се по његовој жељи у банти до његовог дворца.

БЕРЛИН, 21 јула. — Цар Вилхелм у депешу Херберту сину Бисмаркову изразио је жељу да се покојник сахрали у Берлину о његовом тропику. Цар је наредио короту десет дана. Хохенлое је присио у Фридрихеру, да изјави сажаљење и да положи вијенац. Из све Њемачке стижу депеше сажаљења од Владалаца, државника и влада. Сјутра ће бити опојено тијело Бисмарково у дворцу Фридрихеру, гдје ће остати, док буде готов маузолеј, од прилике до почетка октобра.

КИТ, 21 јула. — Цар Вилхелм је стигао и одма иде у Фридрихеру, по свиј прилици са Царицом, која је обуставила пут у Кобургу.

РИМ, 21 јула. — Укинута је обсадно стање у Рому и Специји.

ФРИДРИХСРУ, 22 јула. — Цар и Царица остали су цијелу уру код мртвог Бисмарка, и положили дивне вијенце.

БЕРЛИН, 23 јула. — Изванредно издање званично доноси наредбу Цареву Хохенлоу, која изјављује једнодушну жалост, дивљење и признање народно Бисмарку.

БЕРЛИН, 24 јула. — На свечаној задушници, коју је Цар наредио за Бисмарка, били су Цар, Царица, Књажеви, великодостојници, представници федеративнијех држава. Депутација саборска положила је вијенац у Фридрихеру и изразила сажаљење породици.

ШПАЊСКО - АМЕРИЧКИ РАТ.

КИВЕСТ, 20 јула. — Једна америчка канонијера уљегла је у луку Гибаре, коју су америчанци заузели.

ПАЗИС, 21 јула. — „Тап“ доноси из Мадрида да се држи, да ће влада примити главне услове мира. Америка ће, тек Шпањска официјално пристане, обуставити непријатељства. Држање Авиналда узнемирује обје владе.

ВАШИНГТОН, 22 јула. — Тек Шпањска прими услове мира, Макинлеј ће сазвати изванредно засједање конгреса, да се прими закон о издржавању активне војске 100000 на Куби, Филипинима и Порторику.

ЊУЈОРК, 22 јула. — Американци су заузели Жуандиас и Коамо (на Порторику).

ЊУЈОРК, 23 јула. — Американци су заузели Гујаму и Арајо (на Порторику).

ВАШИНГТОН, 23 јула. — Макинлеј је примио официјозну котификацију о пристајању Шпањске на услове мира, и чека официјални одговор сваки час.

ВАШИНГТОН, 24 јула. — У суботу чека се коначни одговор Шпањске. По листовима непријатељства ће се обуставити концем седмиче.

ПОРТОРИКО, 24 јула. — Пуковник Санмартино стријелањ је што је напустио Поице с војском без битке. Потпуковник се сам убио с истог узрока.

ОБЈАВА.

С којом се позивају сви повјерљиви Анта Верђина Лукића овдашњег становника, овдје и са стране да се пријаве овом суду, са чистим рачунима од данас до 15. Августа о. г. Ко се не пријави до одређеног рока, изгубити ће право удioniштво у оне новце, који се буду дијелили, повјерљивима од презадуженог имања реченог Анта.

Број 5.

Бар, 2 јула 1898

(3-3) Управа Вароши Бара.

ОБЈАВА.

Овијем се износе на јавну продају од данас до 1 августа ове године, двије куће поземљуне у овој вароши Буга Мемовића овдашњег становника, за измир његових дугова, које постоје: једна на кантуп улице Иван-Бегове, а друга до исте са једном авлијом; прва се састоји из 5 сухота, дугачка је 13 метара а широка 6 метара и 50 центм. са зидовима, а друга из 4 сухоте, дугачка је 11 метара, а широка 7 метара са зидовима. Граничи са кућом Зока Прелова Иваншевића и кућом Анта Косића.

Ко би речене двије куће желио купити нека се пријави 1 августа ове год. у овој управи, којога ће се дана дати понудиоцу највише цијене.

Цетиње, 5 јуна 1898.

Број 1097.

Управа вароши Цетиња.

(4-4)

ОБЈАВА.

Овим се износе на јавном ишканду двокатна кућа Буга Мемовића, која постоји у Старој вароши са обором и зградом која истој припада; а тако исто и пола млина налазећег се на Рибници — за измир његових дугова.

Ко би желио купити поменуто имање — тај нек се пријави потписатој Управи 14 августа ове год. ће се речено имање потписати тога дана понудиоцу највише цијене.

Број 827.

Подгорица, 13 јула 1898.

Заступник управитеља вароши

Стеван Раичковић.

(1-3)

ОБЈАВА.

Овим се износе на јавном ишканду двије бутиге Пеша Мићова Зеханина, које постоје у Миркову Варош, у тако званој „Књаза Николе улици“, близу главне пјаце.

Ко би желио купити поменуते двије бутиге — тај пока се пријави потписатој Управи 18 августа ове године, ће се тога дана речене двије бутиге потписати понудиоцу највише цијене.

Број 877.

Подгорица, 21 јула 1898.

Заступник управитеља вароши

(1-3)

Ст. Раичковић.

ОБЈАВА.

Ко је рад имати добру шиваћу машину да плаћање не осјети, нек се пријави у мору радњу усмено или писмено.

Заступник оригинал Сингер Машина за Црну Гору.

Цетиње, 24 Јула 1898.

(1-5)

Ристо Рундо

обућар.

О Г Л А С.

GRAND HOTEL NATIONAL.

Wien, II., Taborstrasse 18.

Од вагда на гласу Хотел за фамилије, на ново уређен. — 200 соба по 1 фор. а вр. у коме се не рачуна ни послуга ни осјетљене. — Купатила, ц. кр. брзојавни уред и штација телефона у кући. **Удобан намјештај за посјетиоце јубиларне изложбе. Не повишјује се цијена за вријеме изложбе.** Жељезнице и парних лађа пристаиште у непосредној близини. Веза трамваја и омнибуса из куће на све стране.

Изврсна рестаурација.

Особе бивају дигнуте на горње бојеве помоћу машина.

(11-16)

F. M. Mayer, Besitzer.

ГВОЖЂАРСКА И КОЛОНИЈАЛНА ТРГОВИНА НИКОЛЕ П. МАТАНОВИЋА

НА ЦЕТИЊЕ

Добила је велику количину разне робе, каквоћом, од најбоље врсте, из првих фабрика у иностранство, и продаје по знатно јевтинијој и утврђеној цијени.

Молим поштовану публику за што вишу посјету. — Услуга брза и тачна.

Цетиње, 17. Јула 1898.

Препоручујући се, са особитим поштовањем
НИКОЛА П. МАТАНОВИЋ.